

גליון
באר
הכרשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

שמיני

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש
באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש
דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית
Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית
Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית
Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית
Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית
Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון
מכון באר האמונה
ארה"ב: Mechon Beer Emunah
1630 50th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2026

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת שמיני

אמונה ובטחון

את זה תאכלו - השתדלות לפרנסה כדת וכדין ד

התחזקות

קמנו ונתעודד - להתחדש מעתה אל אביו שבשמים ה

החטאת אשר לו - אין הדבר תלוי אלא בי..... ח

חינוך

אהבת עולם - חינוך מתוך אהבה ולא מתוך כעס..... ט

ספירת העומר

וספרתם לכם - קדושת ימי הספירה..... יג

ואטהר ואתקדש - ימי טהרה..... יד

והייתם קדושים - אין קדושה כקדושת התורה..... יח

ספ"ק בת עין

והוא גרה לא יגר (יא ז), ואיתא בספר 'אור החיים' - תנאי הוא בדבר, כל זמן שהוא לא יגר, אבל לעתיד לבא יעלה גרה ויחזור להיות מותר. כמאמר חז"ל (עיי' רבינו בחיי ויקרא יא ד) למה נקרא שמו חזיר, שעתיד לחזור להיות מותר. ולהבין זה על דרך העבודה לה', דהנה ענין החזיר שמראה טלפיו שהוא כשר (בר"ר סה א), פירוש, שיש בני אדם שמראה את עצמו לבני אדם בחלקקות לשונו איך שהוא אוהבם אבל לבו בל עמהם, והוא בחינת החזיר - שמראה בחיצוניות שלו לפנים שהוא טוב וכשר ומפריס פרסה, אבל גרה לא יגר, היינו בחינת פנימיות שלו בלב ונפש אינו כן אלא הוא שונאו.

וזהו עיכוב הגאולה, שאין בן דוד בא עד שיטהר החזיר, היינו שיעלה גרה ויהיה פנימיות לבו כמו שמראה בטלפיו, והוא בחינת אמת... אז בוודאי יהיה הגאולה במהרה בימינו, אמן. (בת עין, פרשת שמיני ד"ה והוא גרה)

פרשת שמיני

שווהי טומאת ה'שמונה שְרָצִים' הנהוגה עד היום הזה - שהם רָצִים בכל העת הנה והנה מבלי מנוחה... אם בענין הפרנסה לחזור יומם ולילה אחר עסק השתדלותם בהשתדלות יתירה^א, אם בשאר עניינים במרוצה אחר 'עסקן' פלוני, ואחר 'שדכן' אלמוני וכיו"ב רבות, והטעם שהשתדלות מרובה 'טומאה' יש בה, משום שהיא מורה על חסרון באמונה ובטחון בה', שבבהילותי ובהשתדלותו יתר על המידה מראה בעצמו שסובר שע"ז יצליח להשיג לעצמו חפצו, ואינו משים אל ליבו כי הקב"ה הוא מנהל את העולם, ולא יגיע לו מכל 'עסקיו המרובים' אפילו משהו שלא נגזר עליו.

את זה תאכלו - השתדלות לפרנסה כדת וכדין בפרשתן (יא כז), 'וכל הולך על כפיו וכו' טמאים הם לכם', ביאר הרה"ק ה'דברי בינה' זי"ע בדרך הרמוז, שבא הכתוב להורות 'שהאדם לא יאמר ח"ו שכוחו ועוצם ידו עשה לו את החיל הזה רק יאמין שכל מזונותיו באים לו רק מרחמי השי"ת עליו', כי מחשבה זו שהוא 'הולך על כפיו' - שיגיע כפיו הוא המביא לו את פרנסתו אינה אלא מחשבת טומאה ופיגול וכפירה רח"ל.

כיו"ב רמזו קמאי (עיי' עבודת ישראל להרה"ק מקאזניץ זי"ע) בכתוב בפרשתן (יא כט) 'וזה לכם הטמא בשריך',

א. סיפר הגאון רבי משה שטערנבוך שליט"א שהעידה אמו ע"ה שפעם שאלה את הגה"ק רבי אלחנן וואסערמאן זי"ע עד היכן חובת ההשתדלות, השיב לה, שדבר אחד צריך להיות ברור ומוחלט אצל האדם בתכלית, כי מריבוי ההשתדלות לא ירוויח אפילו פרוטה אחת יותר מאשר נקצב עליו כבר בראש השנה, וממילא מה בצע שיתייגע בזעת אפך בחינם...

שמא תאמר, כי עדיין לא השיב רבי אלחנן תשובה 'כהלכה' על מה שנשאל, ועדיין לא ידענו כמה הוא שיעור ההשתדלות הנצרכת ואימתי הוא עובר את 'הגבול'... אך באמת דוק ותשכח כי רבי אלחנן גילה בדבריו יסוד עצום, שכל שאלה זו עומדת רק מתוך המחשבה 'הנסתרת' שבלב שיש ביד האדם להוסיף לעצמו על ידי ההשתדלות, והגם שהוא יודע במוחו שהפרנסה היא מן השמים ולא מכוחו ועוצם ידו, אך עדיין בלבו הוא מרגיש שהדבר תלוי גם במעשיו, וממילא מחפש טצדקי להרבות בהשתדלות עד ששואל האם מותר לו אם לא... אך אם ישריש בעצמו היטב את האמונה עד שגם בלבבו ירגיש שאין שום שייכות בין ההשתדלות לפרנסה, שוב לא יבוא לידי 'שאלה' כלל, כי כל מבטו והתייחסותו לשאלה זו תהיה באופן אחר לגמרי...

ב. סיפר הרה"ק מקאברין זי"ע בהאי לישנא (תורת אבות, אמונה ובטחון, מז) 'מורי ורבי הסבא קדישא מלעכוויטש זי"ע ציווני לבנות בית. נסעתי ללעכוויטש לשאול מפה קודשו את הפרטים איך לבנות. והייתי שם בשבת קודש ושכחתי לדבר מזה, ואחרי שנפרדתי ממנו ונסעתי, נזכרתי מכל הענין. ושלחתי אחד שידבר אתו מזה, ואמר לו מרן הסבא קדישא זי"ע לומר לי אם תבנה על הארץ יהיה לזה קיום, אבל אם תבנה על הראש לא יהיה הבית בר קיימא (כלומר שלא יהא 'הראש' שקוע בבנין הבית). וכך היה - כל דבר שהיה אפשר לעשות אחרי התפלה, לא עשיתי לפני התפלה. ומה שיכולתי לעשות כעבור כמה שעות, לא מיהרתי לעשות מקודם. ומצוה לספר לפני בעלי בתים עד כמה ואיך שראיתי בזה סייעתא דשמיא.'

סיפר הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע (ליקוטי אמרים אות נב), שפעם היה הרה"ק רבי משה מקאברין זי"ע בבית בתו של הרה"ק רבי ברוך ממעז'בוז' זי"ע, ובשעת יציאתו לדרכו מיהר מאוד ונחפז לצאת בבהילות, בטרם יצא מן הבית ביקש מבעה"ב שתאמר לו דבר ששמעה מאביה, אמרה לו מרגלא בפומיה של אבי הקדוש שאסור ליהודי להיות בהול ונחפז, כששמע זאת נעמד על עמדו ונשאר עוד זמן מה מתוך יישוב הדעת, ורק לאחמ"כ יצא לדרכו. לאחר זמן נודע שהמתינו שודדים רוצחים בדרך בכדי לשדוד את ההולכים ושבים ולרוצחם נפש, ואם היה יוצא מתוך חפזון אזי היה נופל בידיהם ל"ע, ורק על ידי שנתעכב בבית ניצל מידם. על פי זה פירש ה'דברי שמואל' את לשון הכתוב (ישעיה ל טו) 'בשובה ונחת תושעון', שעל ידי יישוב הדעת וההנהגה במנוחה מתוך האמונה הטהורה ניתן להיושע מכל צרה.

נחשב 'חול', ובא הכתוב ללמד שצריך להבדיל בין הקודש לחול, ר"ל שלא יערב מחשבות חול וטרדות הפרנסה בתוך עבודת הקודש, בעסק התורה והתפילה, אלא זמן תורה ותפילה לחוד וזמן השתדלות לפרנסה לחוד.

ויזכור את דברי רבינו ידעיה הפניני (מבחר הפנינים שער האמונה), אם יברח האדם מטרפו כבורח מן המוות - טרפו ירדוף אחריו יותר ממנו למהר להשיגו. וא"כ, שהנקצב לו בוא יבוא עד פתח ביתו, מה לו לרדוף אחר הפרנסה ו'להשתדל' יתר על המידה, אין זה אלא שמות ויגיעה לריק, בין כך ובין כך הכל קצוב וחתום, וכל השתדלות שבעולם לא תרבה לו את משכורתו יותר מכפי הנקצב לו¹.

קמנו ונתעודד - להתחדש מעתה אל אביו שבשמים

בפרשתן (ט ה), 'ויקרב אהרן אל המזבח וישחט את עגל החטאת אשר לו', ביארו רבותינו הראשונים, שבשעה שניגש אהרן קדוש ה' להקריב לאלוקיו, בא השטן והראה לו דמות עגל הזהב בתוך האש שע"ג המזבח², ובוה רצה להחליש דעתו כשיזכר בעגל אשר עשה. ואמר לו משה רבינו ע"ה, אהרן אחי, 'קרב אל המזבח' ואל תיתן לשטן להפיק זממו. ואכן, ויקרב אל המזבח וישחט את עגל החטאת, היינו ששחט

ומבלל 'השתדלות יתירה ואסורה' היינו באופן שמרבה בהשתדלות עד שמבטל מחמתה קביעות עתיו וזמניו לתורה³ או שמחמתה נמנע מלהתפלל בציבור, או ש'בורח' מן התפילה באמצע וכיו"ב.

דברים נוקבים בעניין זה כתב הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל (תפארת שמשון בפרשתן עמ' צה) 'שהנה נאמר בפרשתן (י ז) 'ומפתח אוהל מועד לא תצאו פן תמותו', ומכאן כתב הרמב"ם (הל' ביאת מקדש פ"ב ה"ה) בזה"ל, כהן שיצא מן המקדש בשעת העבודה בלבד חייב מיתה בין כהן גדול ובין כהן הדיוט, שנאמר 'ומפתח אוהל מועד לא תצאו פן תמותו', כלומר לא תניחו עבודה ותצאו מבוהלים ורחופים'. ומבאר ה'כסף משנה', שאפילו אם נעשה כהן אונן ל"ע כשאחד מקרוביו מת אסור לו לעזוב את העבודה 'מבוהלים ורחופים' בטרם שהעמיד כהן אחר להחליפו לסיים את העבודה, כי אם יצא מיד הרי זה זלוזל בעבודת הקודש, וחמור הדבר כל כך עד שהוא חייב מיתה. ומעתה כמה עלינו להתעורר שלא לצאת בבהילות מהתפילה [שהיא במקום קרבנות] קודם הזמן, שלא לזלוזל בעבודה...

וכך ביאר הרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע בלשון הכתוב בפרשתן (י י) 'ולהבדיל בין הקודש ובין החול', כי הנה התורה והתפילה נקראים 'קודש', ואילו עסק הפרנסה

ג. הנה נמנו בפרשתן העופות הטמאים, ובכללן הוא ה'שלק' (יא יז), ופירש רש"י, 'זה השולה דגים מן הים', ומבאר הרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע בדרך הרמז, כי הנה ה'ים' רומז לתורה שנמשלה לים (שהש"ר ה יד), וכנודע הלשון 'ים התלמוד', ואילו 'דגים' היינו בני ישראל שנמשלו לדגים, וכמו שאמרו חז"ל (בר"ר צז ג) על הפסוק 'וידגו לרוב, מה דגים הללו גדלים במים כך הן ישראל גדלין במים בתורה'. מעתה יש לומר כי השלק השולה דגים מן הים רומז ליצר הרע הבא 'לשלות דגים מן הים' - לבטל את בני ישראל מלימוד התורה, ועיקר תחבולותיו הוא בטענת פרנסה מנלו... כשהוא מסיח ומדיח ומרמה את האדם לחשוב שמחמת שהוא עוסק בתורה על כן 'מפסיד' ומונע מעצמו את הפרנסה והמזונות, אך האמת היא כמו שאמר רבי עקיבא לפפוס בן יהודה במשל השועל והדגים 'ומה במקום חיותנו אנו מתיראין, במקום מיתתנו על אחת כמה וכמה' שאנו מתייראין ומתים, וכיו"ב ייאמר לענין הפרנסה, שאם בא היצר לאמר לאדם חסרה פרנסתך כי הנך עוסק מידי הרבה זמן בתורה ואינך מפנה מספיק זמן למלאכתך, אמור לו אם במקום חיותנו כלומר עם התורה המצב אינו טוב, על אחת כמה וכמה יחסר הלחם אם נעזוב את מקור חיותנו...

אדרבה אם נוסיף בתורה ותפילה תתרבה ההשפעה יותר ויותר.

ד. הא לך לשון ה'חובות הלבבות' (הקדמה לשער הבטחון) 'והבוטח בה' ישיג תועלת הממון, רצה לומר פרנסתו, ותימנע ממנו טרדת המחשבה של בעל הממון והתמדת דאגתו עליו, מפני שבבטחונו בה' לא ירדוף אחר פרנסתו ולא יעשה כי אם ההשתדלות המוטלת עליו והקב"ה יסייע בעדו ויתן לו די מחסורו אשר יחסר לו.

ה. עיי' רמב"ן ורבינו בחיי שהביאו דברי ה'ספרא' (שמיני מלואים ח) וז"ל, היה אהרן רואה את המזבח כתבנית שור והיה מתיירא, נכנס משה אצלו, אמר לו אהרן אחי, לא תירא ממה שאתה מתירא, הגס דעתך ובא קרב אליו, לכך אמר 'קרב אל המזבח ויקרב אל המזבח' - בזריזות. ויש אומרים (ראה ב'בעל הטורים' שם) שבאותה שעה נראו לו

באר הפרשה - פרשת שמיני

את יצרו שנדמה לו כעגל, באמרו אפי"כ הולך אני לעבוד את בוראי.

תלמיד חכם צריך שיהא בו אחד משמונה בשמינית, כלומר שעליו להתחזק בפסוק זה שהוא הפסוק השמיני שפרשת 'שמיני', מפני שכך היא דרכו של היצר הרע להרפות את האדם בגשתו לעסוק בתורה תפילה ועבודה, בזה שהוא מעמיד לנגד עיניו את כל חטאיו וכישלונותיו, וגורם לו לחשוב שאינו רצוי לפני המקום. אכן יסוד

עפי"ז ביאר ה'אמרי חנוך' (לרבי חנוך קרון זצ"ל תלמידו של הרה"ק ה'אבני נור' זי"ע, קונ' אמרי חנוך אות כה), את דברי חז"ל (סוטה ה.), אמר רבי חייא בר אשי אמר רב

קרנות המזבח כקרני עגל, וכוונתו היתה לשבור את רוחו ע"י שיזכור את מעשה העגל ויבא לידי עצבות, וע"ז אמר לו משה אל תביט על העגל 'קרב אל המזבח' - לכך נבחרת.

1. סיפר הגאון רבי אריה שכטר זצ"ל, שפעם בא למעונו של החזו"א (בסוף ימיו) ומצא שדלת הבית נעולה, והחזו"א שכב על מיטה במרפסת ביתו, כשהבחין בו החזו"א (בעמדו מחוץ לבית) הורה לו לטפס ביתה פנימה דרך המרפסת, וכן עשה, אלא שבגדיו נתפסו בגדר הקוצים (גדר תיל) והיה חייב לרדת, שוב טיפס ועלה ושב נתפסו בגדיו, ושוב נסתבכו בגדיו בסבך הקוצים, ירד שוב וחזר לטפס מחדש... בכל אותו הזמן הביט בו החזו"א, לסוף נענה ואמר לו, אלו הם חייו של היהודי בעולם הזה, עליו לנסות לעלות, ולכשיתקע ב'קוצים' אלו המניעות שהיצר מעמיד לנגדו ויפול ח"ו, ירד ושוב יעלה, גם אם יפול יוסיף לעלות, כאומר, אין לו לאדם להתפעל, ולחשוב אויה לי כי נפלת, מה יעלה בגורלי... אבדה תקוותי. לא ולא, אלא כך הוא דרך החיים, אם לא יתיימש וינסה תמיד לעלות סוף דבר יגיע ויגיע (מעשה איש, ח"ב עמו' קמה).

כעין זה שמעתי מבעל המעשה שפעם ראה נער העומד בעריכת השולחן של הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע ומנסה לעלות ולהגביה עצמו מעט בכדי שיזכה ויראה את פני הרבי הקדוש, אלא שבחור שעמד מעליו ב'שורות' דפק לו על ראשו כאומר עמוד על מקומך בשלווה ואל תנסה להתרומם, וכך הווה כמה פעמים, הילד ניתר וקפץ ממקומו וזה הורידו... הרבי שראה את הנעשה, לא התייחס כלל לאותו העומד מלמעלה ומנסה להורידו ולהשפילו למטה, רק בשתי ידיו הראה לילד כסימן-התחזק. כאומר, אל תשית לבך לנסיונותיו של העומד מעליך, אלא נתר וקפוף בהתחזקות שוב ושוב לעלות ולראות בקדושה...

מין הבאר

זאת למדנו גם ממה שנאמר בתורה בפרשתן לגבי כשרות העופות 'אך את זה תאכלו מכל שרץ העוף ההולך על ארבע אשר לו כרעים ממעל לרגליו לנתר בהן על הארץ' (יא כז), והרי שאם הוא 'מנתר' וקופץ מעל הארץ סימן מובהק הוא על טהרתו, ואף אם לא נשאר באוויר לתמיד אלא חוזר ונופל על הארץ... הוסיפו 'בעלי הרמז' שעל כן מתרוממים ו'קופצים' בעת אמירת 'קדוש קדוש קדוש' שבקדושה (בחזרת הש"ץ), ללמד על חובת האדם לקפוץ ולחזור ולקפוץ אפילו פעמים הרבה אם רוצה להתקדש... וכבר אמרו על דברי חז"ל (הובא רש"י בראשית א כ) 'כל דבר שאינו גבוה מן הארץ קרוי שרץ' כי כל עוד שאין האדם מתחזק להתרומם אפילו מעט מעל לארץ אינו קרוי 'אדם' אלא 'שרץ'. כי עיקרו של האדם הוא ההתרוממות מעל גבי הקרקע.

1. עוד נימא בה מילתא, כי הנה מדרך העולם אשר היצר הרע מנסה להפיל את האדם ברשת היאוש רח"ל, כאשר האדם עושה לעצמו 'חשבון הנפש' ורואה כיצד חדשים לבקרים הוא מקבל על עצמו להשתנות, אך לא נשאר 'מאומה' מכל אותם קבלות ומחשבות טובות, ומתוך כך בא לידי יאוש שסבור לעצמו שאינו שווה כלום ומרוחק הוא הרבה מכל מעלות העבודה, אך טעות גדולה הוא בכל הילוך מחשבתו, כי הא גופא שרוצה ומנסה היא ההוכחה על שייכותו לעבודת השי"ת.

שמעו נא למה שאמר הגה"ח רבי מענדל פוטערפאס זצ"ל, כי בהיותו בכלא במדינת רוס' ראה עכביש ה'מטייל' על הכתלים ובתוך כדי הילוכו הוא טווה קורים עד שנעשה רשת, לא עבר זמן הרבה ונלכד זבוב בתוך הרשת, הזבוב ניסה לקפוץ ולהיחלץ מתוך החוטים שהסתבכו בין רגליו ולא עלתה בידו, שוב ניסה להתרומם ולהשתחרר ושוב נפל, וחוזר חלילה, בינתיים עמד העכביש 'בחיבוק ידיים' ולא עשה מאומה, עד שנחלש הזבוב והפסיק לפרכס,

באר הפרשה - פרשת שמיני

העבודה היא לשחוט את כל 'עגלי החטאת' - איש איש נוראות מצינו בזה הענין בראשית דרכיהם של בני בנגעו ומכאובו, ולא יביט על העבר, אלא יתחדש מעתה ביתר שאת ועוז¹.

ישראל בצאתם ממצרים, כי כבר כתב הר"ן (פסחים כח. מדה"ר) וז"ל, ובהגדה גם כן אמרו בשעה

או אז מיהר העכביש לעשות 'סיום' על הזבוב, ואכלו להנאתו... המשיך רבי מענדל, הנה מכל דבר עלינו ללמוד מוסר השכל לעבודת ה', כי לא לחינם מזמנים לאדם מן השמים 'מחזה' לראותו, והתבונן בעצמו כי העכביש מרמז על היצר הרע (כדאיתא בסוכה נב.), וזה דרכו של היצר, לפרוס רשת בכדי ללכוד את האדם בתוכו, אך כל זמן שהאדם מנסה להשתחרר מידי, עומד עדיין היצר מרחוק ואינו ניגש אליו, כי הוא יודע שעדיין אינו 'שלו' ולא יוכל לנצחו, ורק בשעה שהאדם מתייאש ו'מרים ידיים' בהכנעה... ומפסיק להילחם, אז ניגש היצר בבטחון וב'שלוה' וטורף אותו...

ח. וכך מטו משמיה דהרה"ק ה'ערבי נחל' זי"ע (אמר זאת כשביקר אצל הרה"ק רבי ברוך מעזבוז זי"ע, הובא בקובץ שפתי צדיקים אדר תשנ"ז עמ' 5) בביאור דקרא בפרשתן (יא ז) 'ואת החזיר כי מפריס פרסה הוא וגו' והוא גרה לא יגר טמא הוא לכם', שהנה כאשר ירצה אדם לקפוץ ולדלג למרחק ישוב קימעא על עקבותיו, ומשם יקפוץ ויתרומם כראוי, ויצליח להגיע למרחק גדול יותר. כמו כן בדרך העולה בית א-ל לפעמים יפול האדם ממדרגתו, ונפילות וירידות הללו מסוכנות להביאו לידי יאוש, שיחשוב הלא בין כך ובין כך נכשלתי וכך וכך עשיתי, האיך אוכל לבוא בשער המלך בלבוש שק, אבל באמת אין הירידה אלא לצורך עליה - להעלותו עוד יותר במעלות הקדושה, וזאת ע"י שיתגבר על המכשול וימשיך ללכת בדרך טוב, ולא ישים לבו לכל הירידה והנפילה. וזהו הרמז בקרא, ואת החזיר - כאשר נראה לאדם שהוא חוזר על עקבותיו ונופל, ידע שאין זו נפילה אלא כי מפריס פרסה הוא - שבירידה זו חזר לאחוריו כדי שיוכל לזנק כעת בפרסות רגליו בקפיצה גבוה מעל גבוה, אמנם, עליו להזהר שוהא גרה לא יגר - שלא ימשיך חלילה לגור (מלשון דירה - גור בארץ הזאת, בראשית כו ג) באותה ירידה, ולא יהפוך מצב ירידה זו כמקום של קבע עבורו, כי עי"ז יכול לירד עוד ועוד עד שיגיע רח"ל...

וכבר אמר גדול אחד, שכשירד לטבול במקווה טהרה ראה מודעה המכרזת ואומרת 'כשאתה יורד מדרגה היזהר מהחלקה' (פון זיך אויסגליטשען), ולמד ממודעה זאת, כי אומרים לאדם 'כשאתה יורד מדרגה' - כלומר כשנפלת ונכשלת באיזה חטא ופגם, 'היזהר מהחלקה' - שלא תוסיף ליפול מכל המדרגות.

סיפר לי מחנך גדול אחד, שבתחילת דרכו ב'ישיבה קטנה' שילחו המשגיח חוצה מכותלי הישיבה כמה פעמים על דברים של מה בכך [אף שהיה בחור כהלכה, אך גבר רצון המשגיח להטיל מורא (משמעת) על כל בני הישיבה], באחת הפעמים בהם נשתלח חוצה התחבר אליו בחור מבוגר ממנו - שלא קנה מספיק יראת שמים, והוליתו למקומות מפוקפקים ברצותו 'לחנך' את המשגיח - שישמע מה מעשיו של הבחור הצעיר בעת שהותו בחוץ ושוב לא ישוב על מעשי השילוח... הבחור לא ידע להשית עצות בנפשו, כי מצד אחד היה מלא וגדוש ביר"ש, אך לאידך לא היו לו עוז ותעצומות לסרב 'לגדול'... אך אז הקרה ה' לפניו שיכנסו לגינה בחצר אחד הבתים, ומשמים נשלח אליו 'מלאך' להצילו מרדת שחת ה"י, כאשר ניגש אליהם האיש הממונה על הגינה (גנן) ושאלם למעשיהם כאן, וספרו לו כל הקורות עימם, החל הלה לגולל בפניהם קורות חייו, שלפני ה'מלחמה' היה הוא בעצמו בחור ואברך חסידי - ירא ושלם, אלא שבצוק העיתים בשנות המלחמה הנוראה ירד מהדרך רח"ל, ולמד 'הלכות גנות' על בוריים, והראה להם את כל נפלאות הגינה וסדר עבודתו, כאן הנני גוזם, שם אנכש ובמקום פלוני אעדור... אבל שם - הראה באצבע לא אגע ולא אתקרב, כידוע שאחרי הזריעה נרקבים הגרעינים ורק לאחמ"כ הם מתחילים לצמוח ולאיתעביד לאילנא רברבא, ואלו הגרעינים דשם רקובים המה ובדרכם לצמוח ולגדול, ואסור בתכלית האיסור לנגוע בהם עתה, כי בזו השעה כל נגיעה מסוכנת לקלקלם ולכלותם...

אף אתם כיוצא בזה - שלחו אתכם מבין כותלי הישיבה, הרי בשעה זו ובמצב זה הנכם דומים לאותם גרעינים רקובים - שדייקא מתוך רקבון זה הם עומדים לצמוח, אבל כעת היזהרו והישמרו מכל 'נגיעה' וכל שינוי, כי כל שינוי מסוכן להוריד אתכם לבאר שחת עד שלא תהא לכם תקומה... שמעו לעצתי, חזרו לישיבה. הבחור שב לישיבה עלה ונתעלה עד רום המעלה, וכהיום הנו ת"ח גדול, ירא שמים מרבים ומחנך בחסד עליון...

אף לנו ייאמר, כל עת רקבון - נסיון וקושי אינו אלא דרך לצמיחה ועליה, וביתר שאת יזהר וישמר מכל דבר קטון כגדול המסוכן להפילו אפיים ארצה. שלא לגעת ולא לזוז כמלא נימא מהנהגתו בזמנים טובים.

באר הפרשה - פרשת שמיני

צדק' זי"ע מדעעש, כי הנה משה רבינו אמר לאהרן הכהן 'ועשה את חטאתך ואת עולתך וכפר בעדך ובעד העם' (פסוק ז), ובזה אמר לו, כי מצד עצמותו של אהרן אינו צריך כפרה על מעשה עגל, רק מחמת התחברותו אל העם, על כן כפר בעדך ובעד העם, אכן אהרן הכהן לגודל ענוותנותו תלה את קולר האשמה בעצמו, על כן כתיב וישחט את עגל החטאת אשר לו.

לאורך גיסא, מבאר הרה"ק ה'שובע שמחות' מסטריזוב זי"ע (מגדולי תלמידי הרה"ק רמ"מ מרימינוב זי"ע) במה שנאמר (פסוק ה) 'ויקרבו כל העדה ויעמדו לפני ה', כי 'בני ישראל תלו עיקר האשמה בהם ולא באהרן, והיו ממהרים להביא קרבנותיהם' על כן קרבו כל העדה ואמרו 'אנחנו החוטאים ולא אהרן ומהראוי להקדים קרבנותינו'. ומדברי שניהם נלמד, כי זה דרכם של יראי ה' לתלות את האשמה בעצמם^ט ולא בזולתם^י, אלא כל אחד יאמר אין הדבר תלוי אלא בי".

שאמר להם משה תעבדון את האלוקים על ההר הזה אמרו לו ישראל, משה רבינו אימתי עבודה זו, אמר להם לסוף חמישים יום, והיו מוננין כל אחד לעצמו, מכאן קבעו חכמים לספירת העומר. עכ"ל. והרי במשך באותן ה'חמישים יום' נפלו בני ישראל כמה וכמה פעמים, כאשר באו אלימה ולא מצאו מים - וילונו על משה, וכן ברפידים - ויבוא עמלק, ואף על פי כן לא נפלו בקרבם לחשוב שאבדה תקוותם (גם לא התחילו למנות מחדש, אלא עדיין) 'היו מוננין כל אחד לעצמו', והמשיכו כל אחד בעבודתו לספור דבר יום ביומו כאילו לא אירע מאומה ועדיין במדרגתם הראשונה הם עומדים^ט, ובשכר זה זכו לקבל תורה מסיני. כי אכן זאת היא ההכנה הראויה לקבלת התורה - להתחזק בכל עת מבלי להתייאש.

החטאת אשר לו - אין הדבר תלוי אלא בי

בפרשתן (ט ה), 'ויקרב אהרן אל המזבח וישחט את עגל החטאת אשר לו', ופירש הרה"ק ה'מעגלי

ט. ובזה ביארו הא דאיתא (סי' תפ"ט ס"א) שצריך לספור ספירת העומר מעומד, כי הספירה היא ההכנה לקראת 'קבלת התורה' ובא לומר כי כן היא דרך הישרה, שיעמוד ממרוצתו, ישאר על מקומו ויאמר לעצמו 'עד כאן', מכאן ואילך הנני בריה חדשה.

וכה רמז הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע בלשון השו"ע (ריש תפ"ט) 'יספור מיד כשתחשך', שהכוונה היא שמיד כשחשכה לו לאדם, והוא מרגיש בקטנות המוחין, עליו להתחזק ולספור תיכף יום חדש, לשכוח מכל עברו ולהתחיל חיים חדשים. י. בדרך זו כתב הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע (ד"ה וירא) בשם האלשיך הק' לבאר את הכתוב בפרשת שמיני בענין חנוכת המזבח ביום השמיני (ט כד) 'ותצא אש מלפני ה' ותאכל על המזבח את העולה ואת החלבים וירא כל העם וירונו ויפלו על פניהם'. כי מתחילה כשעדיין לא ירדה האש מן השמים והיה נראה לישראל שמעשיהם הרעים גורמים שלא ישכין הקב"ה שכינתו ביניהם, עדיין לא נפלו על פניהם באותה שעה, כי זהירות יתירה יש לנקוט בזמן כזה שלא ליפול בעצבות. ורק אחרי ש'ותצא אש מלפני ה'... וירא כל העם' - שראו עין בעין שהשכין הקב"ה שכינתו בקרבם והוריד להם אש מן השמים, 'אז נפלו על פניהם בגודל בושח על עצם הדבר שנתעורר ספק בלבותם אולי השי"ת לא ישכון ביניהם, כי היו צריכין להתחזק באמונה ובטחון שבודאי לא יעזבם'.

יא. והוכיח זאת הגרי"ז מבריסק זי"ע מהמעשה שהיה עם יונה הנביא, כשהאניה חשבה להישבר, ואמר להם יונה 'שאוני והטילני אל הים וישתק הים מעליכם כי יודע אני כי בשלי הסער הגדול הזה עליכם' (א יב), והרי אנייה זו היתה מליאה בעובדי ע"ז, וכמו שנאמר (שם ה) 'וייראו המלחים ויזעקו איש אל אלהיו', והיה יכול לומר להם הסירו את אלוהי הנכר אשר בקרבכם... אף על פי כן לא אמר כן, אלא אמר להם בשלי הסער הגדול הזה, אני אשם ולא אחרים...

יב. הרה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע המליץ ואמר, הנה מנהג ישראל קדושים שבשריפת החמץ שורפים גם את הנר והנוצה שהשתמשו בהם בשעת בדיקת החמץ. ולכאורה צ"ב, כי בשלמא הנוצה נשרפת מכיוון שהיא נוגעת בעת הבדיקה בחמץ עצמו שדינו בשריפה. אבל הנר שלא נגע כלל בחמץ מדוע ישרפוהו, אלא ביאורו, בשעת בדיקת החמץ צריכים לבדוק העוונות כידוע, ונמצא שהנר עזר לחפש חטאת האדם, ומשום כך דינו בשריפה.

הוסיפו לבאר, שהנה זה ימים רבים שטרחו בני הבית ועמלו בכל כוחם בנקיון, שטיפה והדחה, ובחיפוש מחיפוש אחר כל גרגיר חמץ. ואחר כל זאת, מגיע הנר הזה ובודק ו'מחפש חסרונות' - אחת דינו לשריפה.

יג. בדרך צחות אמרו מעשה באחד שנכנס אל בית המרחקת (Pharmacy) וביקש וויטמין לחיזוק והצלחה, הושיט לו הרוקח איזה וויטמין, שאלו הלה, כמה פעמים עלי ליטול סממנים אלו מדי ביום בכדי שעל ידם אתחזק בתורה

ביותר הדברים אמורים בעניינים ש'בין אדם לחברו', כשמתעורר איזה ויכוח וטענות זה על זה, שלא יבוא לתקן אחרים¹ אלא יתקן את עצמו, מתוך ההכרה שאין הדבר תלוי אלא בו², ועי"ז תשקוט המריבה וישרור שלום ושלווה ביניהם³.

אהבת עולם - חינוך מתוך אהבה ולא מתוך כעס
בפרשתן (יא יט), 'את החסידה האנפה למינה', ופירש"י 'האנפה היא דיה רגזנית', ופירש הרה"ק ה'אך פרי תבואה' מליסקא זי"ע בדרך הרמז, בהקדם המובא ב'נגיד ומצווה', שפעם ראה רבינו האריז"ל זי"ע את

ויראת שמים... אמר לו הרוקח, טעות היתה בי, חשבתי שאתה מבקש לחיזוק כוחות הגוף... אם ברצונך בחיזוק הנפש והנשמה עליך לקחת סם אחר שהוא בדוק ומנוסה - וויטמין 'פי' (B), שאין הדבר תלוי אלא 'פי', שיש בו ההכרה השלימה שהכל תלוי ברצונו ובחפצו...

מן הבאר

הנה מצינו בהלכות הפסח, שאמרו חז"ל (פסחים ת.ח) לגבי הלכות בדיקת חמץ 'חור שבין אדם לחברו זה בודק עד מקום שידו מגעת' וכו', ורמזו כי כשרואה אדם שיש 'חור' בינו לחברו - סכסוך וכיו"ב, אל יחשוב כי החסרון בא מחברו, אלא יכיר שהכל תלוי בו עצמו, ויבדוק עד מקום שידו מגעת כלומר יתקן את הצריך תיקון אצלו, ממילא ישוב השלום לשרור ביניהם.

מסופר, כי פעם ישב הגה"צ רבי אשר פריינד זצ"ל, כשנכדו לצידו, הנכד שתה משקה 'שוקו' ונתלכלך לגמרי, תפס רבי אשר בידו והוליכו אל מול השפיג"ל (מראה), ושאל את נכדו בחביבות, מה הנך רואה, ענה הנכד, הנני רואה ילד מלוכלך מכף רגל עד ראש, אמר לו רבי אשר, מהר והבא נא שמאטע (מטלית) וביחד נצחצח ונקה את השפיג"ל... שחק הנכד ואמר, זיידע, הרי לא יעזור מאומה, כל עוד שלא תנקה אותי עצמי... כי הלכלוך הנראה בשפיג"ל הוא הלכלוך שעלי, ולא בשפיג"ל עצמו.

אמר לו רבי אשר, דע כיוצא בדבר ממש הוא בכל פעם שיש מריבה או סכסוך בין שניים, לא יחשוב לרגע שיעלה בידו לסדר הענין אם ינקה את העומד למולו, אלא ידע שהכל תלוי אך ורק בו עצמו, ורק אם 'ינקה' עצמו ישוב השלום לשרור ביניהם.

יד. פעם עשה הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע את דרכו בפרוס הפסח אל העיר ליז'ענסק אל רבו הרה"ק הרבי רבי אלימלך זי"ע. בהיותו בלב יער איבד את דרכו ולא ידע אנה יפנה, מכיוון שכך נעמד הרר"ד ובכה אל הבורא בדמעות שליש שיחלצו מן המיצר, לא עברו כמה רגעים ולעיניו נגלה זקן אחד שהדריכו והוציאו מסבך היער. כאשר נפרדו זה מזה נענה הזקן ואמר, אלמדך שני דברים שתזכרם תמיד, ואלו הם. א. בבוא הנגר לחבר שני קורות עצים יחדיו, ובאחד מהם יש 'בליטה' כלפי חוץ, אזי העצה היעוצה לחורר 'שקיעה' בקרש השני - במקום לחתוך ולגזום את בליטותיו של הראשון, וכך יתחברו שני העצים והיו לאחד. ובא לרמז לכל אחד באשר הוא שכשברצונו להתחבר עם ידידיו וחבריו באהבה, אחווה, שלום ורעות, עצתו שיעשה שקיעה בעצמו - כלומר שיוותר משלו לרעהו, וכך יבואו לאחדות השלימה והראויה. ב. תחת אשר תעמוד ותפשפש במעשי רעך, עסוק בדרישה וחקירה אחרי מעשי עצמך... מיד אחר הדברים האלה פרח לו האיש, ונתברר כי הנה זה אליהו זכור לטוב (עי"י ש"ק ח"ב אות שמא).

עוד יש להביא מה שאמר כ"ק האדמו"ר מסטריקוב זי"ע לאחר שבירך 'ברכת האילנות' בר"ח ניסן, שחשבתי כעת לרמז בנוסח הברכה 'אשר ברא בריות טובות', כי הנה אמרו חז"ל (ר"ה יא.) בניסן עתידים להיגאל, וכיצד תבוא הגאולה, ע"י שידע שיש עוד דרכים ושיטות, לא רק אני ושיטתי צודקים, אלא בכל העולם יש בריות טובות... אז תבוא הגאולה.

טו. הנה ב'קערה' מניחים מרור וגם חזרת, ולכאורה שניהם משמשים לדבר אחד (למצות מרור), מדוע קבעו להם שני מקומות. אמנם, יש בזה רמז, כי המרור מקומו באמצע הקערה, וממילא, לאיזה צד שישוּבבו את הקערה תמיד הוא נשאר באותו מקום (במרכז ואמצע הקערה) משא"כ החזרת - אם תזיז ותסובב הקערה תמצא על מקום החזרת מין אחר, ולרמז, כי אכן, האיש שהוא 'מרור' - פארביטערטער (ממורמר), ותמיד הוא מלא טענות כרימון... זה האיש, מה שרק תזיז לכבודו, וכמה שתרצה לרצותו, לא יעלה בידך, כי להיכן שתסובב את המצב - הוא יישאר על מקומו

באר הפרשה - פרשת שמיני

הגה"ק רבי חיים ויטאל זי"ע כשהוא לומד עם אחיו הקטן ובתוך כדי כך הכה אותו, והוכיחו האר"י הק' על מה שעשה, כי אסור לכעוס על שום דבר ואפילו לשם שמים. עפ"ז מבאר כמין חומר, שהנה ידוע מה שדרשו חז"ל על ה'חסידה' שעושה חסד עם חברותיה, אכן 'אנפה' הוא מלשון בעס (כמו גם כי התאנף, דברים א לז), וכפירוש רש"י היא דיה רגזנית, ומרומז בזה על מי

שרוצה לעשות חסד עם חברו ולחנכו לטוב ורוצה להוכיחו בל יהיה ברוגז ובכעס¹, כי ה'חסידה' שהיא 'אנפה' זכועת² - טמאה היא לכם³.

ובך פירש הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע (נתיבי חינוך, וכן מובא בשם הרה"ק הישמש ישראל זי"ע) בדרך רמז בהאמור בפרשתן (י יז) ששאל משה רבינו את אהרן הכהן 'מדוע לא אכלתם את החטאת במקום הקודש', וראשי תיבות

- מלא בטענות ומרירויות שונות ומשונות (אינו רוצה לצאת מהבועה שלו), משא"כ האיש אשר רוצה לצאת ממצבו הקשה, הוא נותן לעצמו לזוז, הרי מיט איין דריי (בסיבוב אחד) ימצא שהלך המרור (החזרת) ובא מין חדש על מקומו, טובה וברכה וכל טוב.

טז. וכנודע הדיוק בלשון הכתוב (תהלים לח יב) 'ואני כחרש לא אשמע וכאלם לא יפתח פיו', מדוע פתח בלשון נוכח וסיים בלשון נסתר, הוה ליה למימר 'לא אשמע וכאלם לא אפתח פי'. אלא, כי אכן 'לא אשמע' קאי על הנרדף - אם הוא יעשה את עצמו כמי שאינו שומע, וישתוק בשעה שחברו מבזהו ושופך עליו קיתון של רותחין, זוכה עי"ז שהרודף 'לא יפתח פיו' יותר בכדי לצער, והדבר בדוק ומנוסה, והנסיון מוכיח.

הרה"ק מסאטמאר זי"ע פירש בלשון הכתוב (תהלים קכ ז) 'אני שלום וכי אדבר המה למלחמה', שהנה מצינו (ר"ה ג) 'כי' משמש בד' לשונות - אי דלמא אלא דהא, ולפי"ז יבואר, אני שלום - אם ארצה לחיות בשלום ובשלוה עלי לכלכל הנהגתי בתבונה, וכי' אדבר - להרגיל את פי להיות משמש בארבע לשונות, לעיתים בלשון רכה ופעמים לשתוק ולא לענות כלל וכיוצ"ב. אולם אם המה, ר"ל שמשיב לרעהו ואינו שותק כתיבת 'המה' הנקראת הלך ושוב, אזי למלחמה - שהנהגה זו גורמת לידי מחלוקת ומריבה.

פעם בא יהודי לתנות את מכאובו לפני הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זי"ע כי פלוני רודף אותו עד חורמה ומציק לו ביותר. ענהו הרה"ק, לכל חבל יש שני ראשים, ובכדי למתוח את החבל צריך למושכו מב' קצוותיו, שני אנשים מב' הקצוות, ואם יעזוב אחד מהמושכים את החבל, לא יימתח החבל יותר, ולא עוד אלא שהמושך מאידך גיסא יפול אחור, כן גם עתה, אם תחדל מלענות ליהודי זה הרודף אותך ותתעלם ממנו כליל, הרי זה כמי שעזבת את קצה החוט וחברך יפול וילך ממך מאליו...

בדרך צחות מסופר על אחד שהזמין את ה'לבנה' ל'דין תורה', וכה הייתה טענתו, כי לאחרונה הלבנה 'רודפת' אותו, ובכל אשר הוא פונה היא פונה אחריו - אם הימין ואיימינה גם היא, ואם השמאל ואשמאילה, בעמדו מהליכתו תעמוד גם היא... משיכוף את גופו גם היא מתכופפת עמו - בקיצור, לא נתנה לו הלבנה מנוח, אמר לו הדיין שמעתי את תלונתך, אבל אי אפשר לדיין לפסוק הדין בטרם ישמע את טענת שני הצדדים, על כן אבקשך שתשוב הנה בעוד כמה ימים... כעבור כמה ימים שב היהודי מתוך צפיה דרוכה לשמע פסק הדין, ויען הדיין ויאמר, אכן, דברתי עם הלבנה - מה לה כי נטפלה להצר צעדך, ללכת אחריו ולחקות את מעשיך, אך היא טענה לעומתך שמעולם לא הסכינה עשו כן, אתה הוא שהתחלת... אתה אשם בכל... אם אך תפסיק להביט ולהתבונן בה כל כך הרבה גם היא תפסיק לחקות אותך... והמבין יבין...

יז. הגה"צ רבי דב יפה זצ"ל משגיח דישיבת כפר חסידים, הוצרך לשהות לעת זקנתו ב'בית חולים' לצורך רפואתו, ואמר לאחר מכאן שלמד כמה וכמה מדרכי החינוך מעסקי הרפואה, כי הנה ידוע לכל, כי הכלים הנוגעים בבשר החולה, כגון המחט או הסכין עליהם להיות נקיים (סטריילים) בתכלית הנקיות, ומחטאים אותם שלא בהם שום שמץ זיהום או חיידק, בכדי שלא יחדור חלילה לתוך בשר החולה ויביאו לידי סכנה ל"ע, ולמד מכאן שבטרם יבוא המחנך, הרב או האב, 'לדקור' או 'לנתח' את התלמיד, עליו לבדוק את עצמו בשבע בדיקות כי הוא 'נקי לגמרי, בלי תערובת כעס וכיו"ב, ורק אז יוכל לגשת אל המלאכה... שלא תחדור חלילה מה'זוהמא' והכעס ללב התלמיד...

וכבר אמר הגה"צ רבי חיים ברים זצ"ל בשם ה'חזון איש' זי"ע, כי המחנך ומוכיח מתוך כעס, הרי מצד אחד הוא 'מלמד' את בנו ארחות יושר והנהגות טובות, אולם לאידך הבן רואה את אביו כועס, וכבר אמרו חז"ל (ברכות ז:): 'גדולה שימושה יותר מלימודה', נמצא, שהכעס נשאר ונחקק ברושם הבן יותר מהחינוך עצמו... (הובא במעשה איש חז"ו עמ' לא).

עוד סיפר הגה"צ רבי דב יפה, כי באחד הימים ניגש הרופא לתת לו איזה תרופה, ובטרם שנתנה לו פתח פיו בשבעים דרישות וחקירות, באיזה תרופות הוא מטופל בתקופה זו, והאם יש לו רגישות לתרופות מסוימות, שאלו המשגיח במאור פנים, וכי למאי נפקא מינה, הרי באת כעת הנה לתת לי תרופה זו אשר בידך, מה ענין תרופות אחרות לכאן, מה משנה איזו אני מוסיף לקחת ומה נפק"מ למה אני רגיש.

ענהו הרופא בהרחבה ופתח לבאר כמה 'פרקים' בהלכות תרופות, כי יש תרופות הנוגדות וסותרות זו לזו, ויש חשש גדול שאם הנך לוקח כעת תרופה פלונית, יתכן שתרופה זו שבידי תבטל את השפעתם או תגרום שיבוא על ידם נזק חמור ל"ע, לפעמים תרופה אחת מועילה ללב אך מזיקה ח"ו לכליות וכיו"ב רבות, או תרופה שמועילה לכבד תזיק ח"ו לפעולת בני המעיים, לכן אין לתת בשום פ"א שום תרופה לחולה לפני ששומעים 'תמונת מצב' על כל מצבו הכללי, ועל כל תרופותיו אשר הוא נוטל, ע"כ דברי הרופא.

כשיצא הרופא מהחדר, פנה 'המשגיח' ואמר לסובביו, הנה שמעתם כיצד נותנים תרופה... כשנותנים תרופה מוכרחים לדעת את כל המכלול שלו, אף לדידן, בטרם ניתן שיחת 'תוכחה' לבחור אברך וכל אדם, נברר קודם כל היטב מה מצבו ברוחני בכללות, וכן מצבו הגשמי, אז נבין ונראה מה וכיצד אומרים לו... כדי שלא תזיק התוכחה יותר ממה שתועיל וכיו"ב, ולזה צריך שיקול הדעת של רופא 'יחיד' מומחה.

יח. ומלבד שאסור לכעוס אף לצורך חינוך, אך רווח נוסף בצידו, שאם יהיה מתון וינהג בשיקול הדעת הרי פעמים הרבה יראה שאין כאן מקום וסיבה להוכיח... וכאותו רמז נאה שאמרו ב'טעמי המקרא' בכתוב בפרשת תזריע (להלן י"א) 'וראה הכהן את הנגע בעור הבשר', שהנה ה'טעמים' על וראה, הכהן, את-הנגע, הינם מונח, מונח, מונח, שבא הכתוב לרמז לכהן שתפקידו לראות את הנגעים ולטמא בני אדם, שלא יראה בבהילות וברוגז, אלא יראה במנוחה מתוך מנוחה וישוב הדעת ושוב במנוחת הנפש... עד שיחליט אם אכן יש כאן נגע או שמעיקרא אין כאן סיבה לנגע ולכעס... וכמו שדייק הרה"ק מסקולען זי"ע בלשון הפסוק הנזכר 'וראה הכהן את הנגע בעור הבשר וכו' וראהו הכהן וטימא אותו', שלכאורה מדוע הוצרך הכתוב לכפול בלשונו לומר 'וראהו הכהן' אחר שכבר נאמר בתחילה 'וראה הכהן את הנגע', אלא שבא הכתוב ללמד, כי בטרם יהא מוחלט בעיניך כי נגע הוא - הבט שנית ותעיין בדבר, ואל תסתמך על 'ראייה' ראשונה, אלא חזור ושיקול הדבר במתינות וביישוב הדעת אם אכן 'נגע' הוא אם לאו...

סיפר 'מלמד' אחד אשר בטבעו הינו דייקן מאוד, ומקפיד תמיד להגיע אל הת"ת בזמן, ומעולם אינו מאחר. והנה יום אחד אירע לו אונס גדול אשר מחמתו הוצרך להתעכב, ומאחר שראה כי הוא עומד לאחר בפעם הראשונה בתולדותיו מיהר לעלות על טעקסי (מונית) שתוביל אותו לשלום ותגיעו מהרה למחוז חפצו, אך בדרכו נתקל ב'פקקים' (טרעפיק), ובעל כרחו נכנס לבית תלמודו כחמש דקות לאחר הצלצול... ברגע שעמד בשערי הכיתה מיהר אחד הילדים והרים את ידו גבוה והראה לו על השעון... ויקצוף המלמד מאוד על חוצפתו של התלמיד שרוצה להוכיח אותו על האיחור, ומה גם שזה לו האיחור הראשון בתולדותיו, והרי טרח רבות להגיע בזמן... ורצה להשיב לו מנה אחת אפיים, אבל, מעודו קיבל על עצמו - חבי כמעט רגע עד יעבור זעם... שלא להגיב בשעת כעס אלא רק לאחר חצי שעה, והתאפק בכוחות לא לו ופתח במסירת השיעור כאילו לא היה כלום, כשבכל משך השיעור דמו בוער בקרבו. מיד בהישמע הצלצול ה'מבשר' על תחילת ההפסקה מיהר אותו הילד אל המלמד כששוב הינו מורה על השעון וקרא לעברו בקול, רבי... רבי... אתמול קניתי את השעון, ועדיין לא הראיתו לאיש בעולם, כי רציתי שהרבי יהיה הראשון שרואה אותו... ללמדנו עד כמה אותה הנהגה טובה שלא לענות בשעת כעס מונעת קלקלה מרובה.

יט. אגב אורחא, מליצה נאה אמרו לרמז במנהג ישראל לפתוח את דלת הבית בעת שאומרים 'שפוך חמתך' בליל הסדר, כי זה האיש הנמצא במצב של 'שפוך חמתך', כלומר ש'חמתו בערה בו' עד שהוא רוצה 'לשפוך' אותה על בני ביתו ועל כל סובביו, עצתו היא לפתוח את הדלת, וממילא יזכור כי השכנים שומעים את הקולות ואת הלפידים... ובכך תשכך חמתו עד שתבטל מאליה...

כ. הנה רש"י מביא מדברי חז"ל 'ולמה נקרא שמה חסידה שעושה חסידות עם חברותיה', וידוע להקשות שאם ה'חסידה' מופלגת כ"כ בטוב ליבה וגומלת חסדים, מדוע היא נמנית בין העופות הטמאים, וביאר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע, כי דא עקא שגומלת חסדים היא רק עם חברותיה, ולא זו הדרך, אלא צריך לעשות צדקה וחסד לכולם ולא רק ל'אנשי שלומו'...

בדרך צחות פירש הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע (תשנ"ה) כי הנה מצינו ש'חסד' הוא גם מלשון חרפה ובושה (להלן כ יז 'חסד הוא', וברש"י ושאר מפרשים), וזאת החסידה עושה חסד עם חברותיה, ר"ל שמוכיחה אותם 'לשם שמים' ומביישת אותם, על כן טמאה היא לא תאכל, כי גם במקום שצריך להוכיח אך הרבה יש להיזהר בכבוד הזולת, ומקרא מלא

באר הפרשה - פרשת שמיני

אלו הם 'מלא אהבה', שאותה 'תוכחת מוסר' שעליה נאמר 'ויקצוף משה' לא היתה אלא מתוך לב מלא אהבה. ובדרך זה פירשו רבים מה שאמרו בגמרא (חגיגה טו): 'אם הרב דומה למלאך ה' צבאות יבקשו תורה מפיהו, והקושיא נודעת, וכי יודעים אנו להשיג

'מלאך' עד שנוכל לבחון אם הרב דומה למלאך ה', אלא שכבר כתב רש"י (ריש פר' ויקרא) ש'ויקרא' הוא 'לשון חיבה, לשון שמלאכי השרת משתמשים בו, והרי שמלאכי השרת מדברים בלשון חיבה, אמור מעתה אם הרב דומה למלאך ה' שאף הוא מדבר בלשון חיבה^{כא} - יבקשו תורה^{כב} מפיהו^{כג}.

דיבר הכתוב (יט יז) 'הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא', וברש"י 'לא תלבין פניו ברבים'. ועוד, כי הרבה יש להיזהר ולהתרחק מכל אותו 'תוכחה' ולצער את השני 'לשם שמים'...

כא. מעין הדברים אמרו עוד, שהמלאכים הם אומרים שירה והם מלאים בשמחה וגיל, והרב המלמד תורה צריך להדמות בענין זה למלאכים, להיות תמיד בשמחה עם שמייכעל (חיוך) על פניו...

ביותר הדברים אמורים כאשר צריך להוכיח שאי אפשר להוכיח מבלי שיקדים תחילה הארת פנים ואהבה, וכבר אמרו כי הנה נתן הקב"ה חוק בעולמו, שמתחילה רואים את הברק ואח"כ שומעים את הרעם, והיינו טעמא כי כבר אמרו חז"ל (ברכות נט): 'לא נבראו רעמים אלא לפשט עקמומית שבלב', ואי אפשר שתתפשט העקמומיות שבלב מבלי שתקדם לה 'הארת פנים'...

כב. מעשה ב'זוג' בעלי תשובה, שיחדיו עלו מעלה ומעלה ונעשו יראים ושלמים, אלא שבדבר אחד לא שינתה האשה את דרכה, שלא כיסתה את שער ראשה, וכל כמה שדיברו על כך לא זז מאומה... הלך האיש אל הרב לשאול כדת מה לעשות, ענה לו הרב, למוד אתה את הלכות כיסוי הראש, אז תבין כמה הדבר חומר ובוודאי תכסה ראשה, אבל עדיין לא עזר מאומה כלל וכלל.

עד שבא אל הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, נענה לו הגרש"ז, נו ומה הינך רוצה ממנה - הדבר קשה עליה... בלכתו לביתו לא אבה לספר לה את תשובת הגרש"ז, כי חשב לעצמו וכי גם הרב אינו עוזר לי (והרי הדברים באמת חמורים מאד)... אבל אחר הפצרותיה נעתר וסיפר לה מה שאמר, ולפליאתו לא ארכו הימים והיא החלה לכסות ראשה כדת וכדין, וראו כמה השכיל הגרש"ז, כאשר היא עצמה אמרה, הגרש"ז הוא היחיד שהבין אותי, וזה גרם לה ועזר לה לקיים ההלכה כדת וכדין.

סיפר איש צדיק ושמו ר' ישעי' קארבנלי ז"ל, שבילדותו התגורר בעיר סאטמאר, שם היו לדאבון לב גם יהודים מחללי שבת, מעשה באחד מהם שלא עמד בנסיון ושמו 'הער שווארטץ' (אדון שורץ), והיה פותח את חנות הנעליים אשר ברשותו בכל שב"ק, ולא הועילו כל טצדקי הסברים ותחנונים למנעו ולהצילו מחטא. באחד השבועות הלך הרה"ק ה'דברי יואל' זי"ע 'לקידוש' שנערך בביהמ"ד אחר, בדרך אמר לו הגבאי רבי פייבוש אשכנזי, הנה בהמשך הרחוב פתוחה חנותו של פלוני - אולי עתה העת והזמן לעשות 'סדר' בדברים, הרבי שתק, וכשעבר ליד החנות נכנס בלוויית כל המלווים, הרבי פנה אל 'בעל הבית' הוריד השטריימל ככבוד הנהוג בין ה'מכובדים', ובמאור פנים נענה א'גוט שבת' הער שווארטץ, וכמוהו עשו המלווים, הראשון והשני והשלישי וגם הרביעי, כולם קדו לפניו עם הורדת שטריימל ואמרו גוט שבת הער שווארטץ, ואמר ר' ישעי' אף אני אמרתי לו גוט שבת (אלא שלא הורדתי את השטריימל כי הייתי ילד ולא היה לי עדיין שטריימל) - אחרון יצאתי משם ורק זאת אוכל להגיד לכם, מיד אחרי הגיף האיש את התריסים סגר החנות ולעולם לא פתח יותר את החנות ביום השבת.

והנה ללא כל ספק שהער שווארטץ אשר הכיר את הרבי הבין שבוודאי הנה זה בא - אבנים, קולות, ניזיפות חמורות אשר לא שמע כזאת מיום בואו לאוויר העולם, ומכיוון שהכין את עצמו לכל זה, ולמעשה, ראה תמונה אחרת לגמרי, הרבי נכנס לחנותו, והראהו ידידות וקרבה, שמייכל ואהבה עצומה, לא רק 'גוט שבת' אחד, אלא 30 שיינע גוט שבת (מכל המלווים של הרבי) ממילא נמוגו ונמסו כל החומות בצורות אשר על לבבו, ומכורח אי נעימות הוכרח לנעול את החנות על מסגר ובריה, כעין מה שאמרו חז"ל אם ברזל הוא נימוח אם אבן הוא מתפוצץ. [והבאנו הדברים לענין משנת חינוך, כי אילו לגבי חיוב מחאה הכל תלוי לפי המצב, כי בוודאי שפעמים הרבה ה'מחאה' צריכה להיעשות דייקא בתקיפות...]

כג. באופן אחר ביאר הרה"ק ה'מקור ברוך' מסערט ויז'ניץ זי"ע, שהנה מצינו אצל המלאכים שנאמר בהם (ישעיה ו ב) 'שרפים עומדים ממעל לו שש כנפים שש כנפים לאחד בשתים יכסה פניו ובשתים יכסה רגליו ובשתים

וספרתם לכם - קדושת ימי הספירה

בת"ב (כג טו-טז), 'וספרתם לכם ממחרת השבת' מיום הביאתם את עומר התנופה^כ שבע שבתות תמימות תהיינה, עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמישים יום'. צא ולמד על תוקף קדושת הימים ממה שכתב הרמב"ן (ויקרא כג לו) והימים הספורים בינתיים בחולו של מועד, כלומר שכשם שחול המועד הוא הימים שבין יו"ט ראשון לאחרון של חג, כך ימי ספירת העומר הם בחול המועד בין פסח לעצרת^כ.

הגה"ק החיד"א זי"ע (לחם מן השמים, תרומה אות כא) מביא משמו של רבינו אפרים על הכתוב (שמות כו ו) 'ועשית חמישים קרסי זהב', שהוא מכוון על חמישים ימי הספירה הקדושים, וכמו שה'קרסים' המה המחברים בין יריעות המשכן, כך אלו הימים המה ימי חיבור בין בני ישראל לבין אביהם שבשמים.

נוראות כתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (החודש תרל"ט) בשם הוזה"ק (תצוה קפג: עיי"ש) דמאן הנסיר הני

יעופף, והרי שהמלאך מכסה פניו, ועל כך אמרו חז"ל אם הרב דומה למלאך ה' - שאף הרב יודע לעיתים לכסות פניו ולהתעלם - לא לראות כל עוולה, אזי יבקשו תורה מפיו, כי אכן חכמה גדולה נצרכת לדעת מה לראות ועל אלו עניינים לכסות פניו... ולא על כל דבר צריך להוכיח...

מעין זה ביאר הגה"ק ה'קרן לדוד' זי"ע (דרוש לשבת הגדול תרע"ג), שהנה מבואר במדרש (ויק"ר כו ג) שהמלאכים מכסים רגליהם מפני ש'כף רגליהם ככף רגל עגל' (יחזקאל א ז), ואינם רוצים לבייש את ישראל ולהזכיר עוונם, ועל כך אמרו חז"ל אם הרב דומה למלאך ה' שאף הוא נזהר בכבודם של תלמידיו שלא לביישם - יבקשו תורה מפיהו. כד. איתא באבודרהם (תפילות הפסח) הטעם שסופרים 'ספירת העומר' בימים אלו דייקא, כי בימים אלו - ימות הקציר, עת החמה בגבורתה מחממת את כל העולם מתעורר באדם רתיחת הדם ללהטו אחר התאוות ובקשות הנאות עולם הזה, ולכן ניתנו הימים לתקן עצמנו כדי לטהרנו מקליפותינו ומטומאותינו, ומהאי טעמא תקנו לקרוא פרקי אבות בשבתות אלו ללמד את האדם דעת מה חובתו בעולמו, להכניע נפשו שלא תחפש אחר דברים המזיקים לנפשו. על פי זה יש לפרש שכשם שנותנים לתינוק מיד לאחר היוולדו תרופה לחסן את גופו שלא יחלה, כך נתן לנו הקב"ה ברחמי את ימי ספירת העומר מיד בתחילת ימי הקיץ לחזק את הנפש שלא תמשך לחטא ועוון. ומעניין לעניין באותו עניין, מסופר כי לאחר פטירתו של הגאון רבי שאול ברזם זצ"ל חתנו של ה'סטייפלער' זי"ע, אמר הסטייפלער לנכדו לבית ברזם שילמדו 'פרקי אבות' לעילוי נשמת אביהם, כי גם 'בית יעקב' מותרים בלימוד מסכת אבות שכל כולה ארחות חיים ונתיבות ישר. ומכאן נלמד עצה טובה, כאשר יש פנאי בשבתות הקיץ והיום ארוך, שראש המשפחה ילמד עם ילדיו פרקי אבות 'לטובת נשמת החיים'... לחנכם ולהדריכם בדרך התורה, וכבר יצאו לאור פירושים רבים להקל על העיון בהם.

כה. הנה הקשו רבים, מדוע נקרא העומר בשם 'עומר התנופה', הרי ענין התנופה לכאורה אינו אלא 'סעיף קטן' בכל הקרבת העומר, ואינו עיקר העומר, מה גם, שהביכורים והשלמים אף הם טעונים תנופה, ולא מצינו שנקרא שמם 'שלמי תנופה', ומבאר הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע שבא לרמז בזה שעל האדם לנער עצמו - זיך געבן א גוטן שאקל, כדי להתנער כליל מהגשמיות לרומם עצמו משקיעתו בתוככי הטבע. דוגמת תנופת הלויים שנועדה לנערם מן העולם ולהעלותם להיות קודש קדשים. תנופה והתנערות זו היא הקדמה לעבודת ימי הספירה בהם צריך להכניע עצמו ולמסור כל רצונותיו להקב"ה, אך כדי להגיע לדרגה זו צריך קודם האדם תנופה וטלטלה.

וכידוע שפעם פגש הרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין זי"ע יהודי של"ע כבר היה כ"כ מנותק מהיהדות עד ששום דיבורים לא הועילו לו רח"ל, מה עשה, תפסו בדש בגדו וטלטלו טלטלה עזה, מתוך זעקה - עד מתי תסתובב כך עלי אדמות, מיד נזדעזע הלה וזעק זעקה גדולה ומרה שרוצה לשוב בתשובה. והיינו שלפעמים האדם כ"כ התנתק משרשו עד שצריך הוא טלטלה ותנופה גדולה כדי לחזור לשרשו ולשנות מהותו, ומשום כן נקראת מצות העומר על שם התנופה שזה עניינה של מצוה זו שיטלטל האדם את עצמו וישנה מהותו (נת"ש ח"ב עמ' שיז).

כו. אמר על כך הרה"ק מרוזין זי"ע, שהנה לפי דברי הרמב"ן יש לאסור נישואין בימי הספירה, כדרך שאין נושאים נשים בחולו של מועד, והיינו מטעם של 'שמחה', ולאידך, איתא בשו"ע (סי' תצ"ג ס"א) כי הטעם לאסור שמחת הנישואין בימים הללו - מפני האבלות שמתו בו תלמידי רבי עקיבא, ויש לבאר כי הדבר תלוי באדם עצמו, שאם מטהר עצמו בימי הספירה הרי ימים אלו הם בבחי' ימי חול המועד, ואם לאו אזי אינם אלא ימי אבלות.

באר הפרשה - פרשת שמיני

בגמ' (בכורות ה.) 'מנה של קודש כפול היה', וזהו שנאמר במרגלים (במדבר יד לד) 'יום לשנה יום לשנה' שנזכר ב' פעמים יום, כי כל יום נחשב לשניים. ולפי זה חמישים השנה הנכללים בספירת העומר עולים למאה שנה. וכבר נאמר (תהילים צ י) 'ימי שנותנו בהם שבעים שנה', ושבעים פעמים מאה שנים (שבספירת העומר בכל שנה ושנה משך שני חיי האדם) עולים סך הכל למניין שבעת אלפים שהם כנגד כל שנות העולם הזה (עי' ר"ה לא.). ומבואר בדבריו, שימי הספירה שקולים כנגד כל שנות קיום העולם מיום ברוא אלוקים ארץ ושמים.

ואטהר ואתקדש - ימי טהרה

כתב האור החיים הק' (כג טו) לבאר לשון המקרא 'וספרתם לכם', וז"ל, ובדרך רמז, רמז באומרו 'וספרתם', על דרך אומרם ז"ל כי נשמות עם בני ישראל הם בבחי' הלוחות, ובאמצעות תחלואי הנפש וטומאת התיעוב יתלכלכו ויחשיך אורם, ואמרו רבותינו ז"ל (תנחומא כי תשא כו) כי הלוחות של סנפרינון היו, לזה אמר וספרתם לכם, פירוש באמצעות מנין זה אתם מאירים כסנפרינון את עצמיכם. עכ"ל כ"ט.

ואכן כך אומרים בנוסח התפילה לאחר ה'ספירה' - 'רבונו של עולם, אתה ציוותנו לספור ספירת העומר כדי לטהרנו מקליפותינו ומטומאתנו וכו', ועל ידי זה יושפע שפע רב בכל העולמות, ולתקן את

יומי מפסח עד עצרת אין צריך לבוא במשפט בתשרי - השומר עצמו ונוהר בסור מרע ועשה טוב בימים שבין פסח לעצרת הרי הוא מתוקן ועומד ואינו צריך לבוא לפני המלך המשפט ביום הדין.

ואילו הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע (אמור ד"ה וספרתם ב"ה לא נודע השנה) מביא משם האריו"ל שכמו שמפסח ועד העצרת הוא זמן גידול כל הפירות והתבואות, כן הוא זמן גידול הנפשי.

וכן מצינו בלשון הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרמ"ב ד"ה ימי) 'וכל השנה תלוי באלה הימים' כ"ח.

נוראות מצינו להרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות רפ.) על גודל קדושת הימים, שהנה נאמר במצוות יובל (כה ח) 'וספרת לך שבע שבתות שנים שבע פעמים והיו לך ימי שבע שבתות השנים תשע וארבעים שנה', ותמוה לאיזה צורך נאמר בכתוב 'והיו לך ימי שבע שבתות השנים תשע וארבעים שנה', וכי אין אנו יודעים ש'שבע שנים שבע פעמים' עולה למניין מ"ט שנה. אלא שבא לרמז כאן על ימי ספירת העומר 'שנקדש אותם ונספור מלשון זיכור וספירה שיהיו ספורים ומזוככים אצלנו עד שיחשב יום לשנה יום לשנה'. וממשיך החת"ס שבצירוף יום החמישים הוא יום מתן תורה עולה המניין לחמישים שנה בקדושה. והנה ידוע שכל דבר שבקדושה נחשב כפול, על דרך שאמרו

כז. וכבר כתב המהר"ל (חידושי אגדות, ר"ה) שלא בכדי קבע הקב"ה מועדי השנה בהם יראה כל זכורך את פני האדון לפי התבואה הגדלה בחודש האביב ונקצרת בחג השבועות - חג הקציר, אלא כי כמו גדילתו שימים אלו הם ימי הפירות הרוחניות, כי בחג האביב - בחודש ניסן הוא הזמן המסוגל לגדול ולהתעלות, עד זמן שקוצר פירותיו הרוחניים בשבועות.

כח. נוראות כתב ב'נהר שלום' להרה"ק הרש"ש זי"ע (דף לב:) וז"ל. כי פסח וימים אלו הם שורש לכל ימות השנה, ובדרך שאדם הולך בהם - בה מוליכים אותו כל ימות השנה.

כט. מנהג רבים לומר אחר ספירת העומר תפילת 'רבונו של עולם אתה ציוותנו על ידי משה עבדך לספור ספירת העומר כדי לטהרנו מקליפותינו ומטומאתינו וכו', אכן באמירה לחוד 'לא יצא...' אלא העיקר הוא הצעקה והזעקה אל הקב"ה שאכן נזכה להיטהר ולהתקדש בקדושה של מעלה, וכמו שכתב האור החיים הק' על הפסוק (דברים כו ז) 'ונצעק אל ה' אלוקי אבותינו' - כאן רמז שצריך האדם להתפלל אל ה' בכל יום שיצילהו מיצר הרע.

כ"ק אאדמו"ר הרה"ק מלעלוב זי"ע היה נוהג לספור ספירת העומר בביתו, כשהוא עומד על יד הכותל וזועק בקולות וברקים ומטיח ראשו בקיר, עד שהיתה אמי מורתי ע"ה חוששת לשלומי ולשלום הכותל... פשיטא שאין זה הנהגה לרבים, ולא באנו לומר לדפוק את הראש בכותל... אך העיקר הוא לדפוק בלב...

צא למד, כי בנוסח בני עדות המזרח נוהגים לומר ב'לשם יחוד' קודם הספירה את הפסוק (יחזקאל טו ו) 'ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיק ואומר לך בדמיק חיי ואומר לך בדמיק חיי' (הוא הפסוק המדבר על יציאת מצרים), וללמד בא על תפקיד ימי הספירה שצריך 'להקיז מדמו' למען שמו ית' באהבה, ולהקריב מעצמו ומרצונותיו, ורק על ידי 'בדמיק - חיי'...

המצוות, ועוד), ורמזו יש בדבר, שהיא המצווה האמצעית בין התרי"ג מצוות, שיש ש"ו מצוות לפנייה וש"ו מצוות לאחריה, ללמדך שמצווה זו היא העיקר וכל התורה כולה תסובב סביב ענין זה... שהרי תכלית מצווה זו היא כדי לקדשנו בקדושה העליונה ולטהרנו מקליפותינו ומטומאותינו (כמו שאומרים בנוסח רבש"ע אחרי הספירה) וזה כל התורה כולה, ואיך זיל גמור...

כתב ה'ערוך השולחן' (תפ"ג, וכבר איתא בן במהרש"א ר"ה טז. ד"ה הביאו עומר) שקרבן העומר בא משעורים שהוא מאכל בהמה ואילו שתי הלחם הבאים בחג השבועות באים מחיטים שהם מאכל אדם, לרמז לך - שזוהי עבודתנו בימים אלו שבין פסח לעצרת, להתעלות מ'בהמה' ל'אדם' לג.

נודע מה שכתב בספר החינוך (מצוה שו), וז"ל. נצטוונו למנות ממחרת יום טוב של פסח עד יום נתינת התורה, להראות בנפשנו החפץ הגדול אל היום הנכבד הנכסף ללבנו, בעבד ישאף צל, וימנה תמיד מתי יבוא העת הנכסף אליו שיצא לחירות, כי המנין מראה לאדם

נפשותינו ורוחותינו ונשמותינו מכל סיג ופגם, ולטהרנו ולקדשנו בקדושתך העליונה'ל.

איתא במשנה (עדויות ב י) 'משפט רשעים בניהנום, שנים עשר חדש... רבי יוחנן בן נורי אומר מן הפסח ועד העצרת', וביארו בזה המהר"ל מפראג (ה"א) והמהרש"א, כי הימים הללו הם ימי טהרה, וכלשון המהר"ל 'כי העת הזוה הוא מיוחד שמתעלה העולם' לא, בין לחיים - לטהר עצמם לקראת קבלת התורה, ובין למתים, ועל כן נידונים הם מן הפסח ועד העצרת, שתכלית עונשי הגיהנום אינם בתורת 'נקמה' אלא לטהר את הנשמה עד שתהא זכה ונקייה ומצוחצחת וראויה לבוא לחלקה בגן עדן לג. הוסיף על כך הרה"ק האמרי אמת' זי"ע שהרי 'מידה טובה מרובה', ובוודאי הזמן גרמא לראות בעודו בעולם הזה לטהר ולקדש עצמו בימים אלו - שלא יצטרך לראות פני גיהנום.

והנה מצינו לכמה ממוני המצוות שמנו את מצות ספירת העומר במצוה ש"ו (מהר"ם שיק על מנין

ל. והנה איתא בזוה"ק (ריש פר' קדושים, פא.) 'תאני רבי אבא, דכד מטאן חברייא לפרשתא דא הוו חדאן [משבאו החברים התנאים הקדושים בלימודה של פרשת 'קדושים תהיו' היו שמחים], והרי, שעסק הטהרה והקדושה צריך להיות בשמחה. ורימזו לה הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (פסח ד"ה ספירה) כי 'ספירה' בגימטריא 'בשמחה'.

לא. אגב אורחא יש להביא מה שכתב הגה"ק רבי חיים פאלאג'י בספר 'מועד לכל חי' (סימן ה אות כא) בשם ספר 'שלמי חגיגה' בשם אגרת הרמב"ן, וז"ל. כל ימי העומר יאמר בשעת ברכת כהנים מזמור למנצח בנגינות בצורת מנורה והוא סגולה נפלאה להצליח בכל מעשיו ואינו ניזוק כל אותו היום, ומוה"ר חסיד שבכהונה בספר שבט מוסר (פל"א אות יא) הביא זה בסתם וכנראה דהבין דהוא לכל ימות השנה, עכ"ל.

לב. ויש שפירשו שזמן העונש הוא מן הפסח ועד העצרת, להורות על חסרון העבודה שהיתה לו בעודו בעוה"ז בימים אלו, שאם היה נוהג בהם כראוי, ומטהר עצמו בכונה דרבה לקראת חג השבועות, לא היה בא לידי גיהנום (וע' במהר"ל שם).

לג. וכבר אמרו ש'מותר האדם מן הבהמה אין', ר"ל שכל יתרון האדם על הבהמה שבידו לומר 'אין' ליצר ולשלל 'רעיונותיו' אשר הוא מביא חדשים לבקרים, ולא להיות כבהמה אשר איננה יכולה לעמוד כנגד פתויי תאוותיה. והנה ידוע ביאורו של הרה"ק מאיזביצא זי"ע כי הנפק"מ וההבדל שבין בהמה לאדם הוא שהבהמה ראשה נמשך מצווארה ולמטה ואינו גבוה מגופה, משא"כ ראשו של אדם מתנשא ועולה למעלה מגופו, והרמז בזה כי כל מעלתו של האדם היא ב'דעת' ושכל אשר בראשו ומוחו - כי הבנת האדם בשכלו תולידנו להשיג תכליתו בזה העולם... אמנם אם הוא בעצמו עושה מחיצה בין מוחו ללבו ושאר כלי המעשה - שלא תהא הנהגתו למעשה עפ"י הבנת שכלו ומוחו שוב נחשב זה האיש כ'בהמה' ממש - כי מה רווח יש בזה שראשו 'גבוה' מעל גופו ומבין את המוטל עליו עשות אם בפועל כל הנהגתו כבהמה ההולכת אחר נטיות גופה...

מתאמרא משמיה דהרה"ק בעל ה'דברי יחזקאל' משינאווא זי"ע שאמר בעת שהחלו לנסוע ממקום למקום במסילות הרכבת. שבימים עברו היו האנשים רוכבים על גבי חמורים ופרידות, כי אז הם היו במעלה יתירה על ה'בעלי חיים', אך בזמננו, החלו הבריות לנסוע על גבי רכבים 'דוממים', כי ירדו במעלה, וכבר אינם גבוהים כי אם יותר מהדומם, אך לא מהחי.

באר הפרשה - פרשת שמיני

כי כל ישעו וכל הפצו להגיע אל הזמן ההוא ל', עכ"ל. כבר עברו (ועיי"ש בחינוך מה שכתב בזה). וביאר הרה"ק והקושיא ידועה, שאם תכלית הספירה הוא למנות אימתי יגיע זמן קבלת התורה, אם כן היו צריכים למנות כמה ימים נשארו עד לחג השבועות, ומדוע מונים כמה ימים

אכן, בימים אלו - ימי הספירה עלינו להתעלות, שלכל הפחות לא נהיה כסוס כפרד. ויזהר מאד שלא ייכנס בגדר אותה שאמרו, פעם שאל מאן דהו, אם בכל יום אנו מברכים 'שלא עשני גוי, שלא עשני עבד' מדוע איננו מברכין 'שלא עשני בהמה', וכי 'טובה' קטנה היא זאת, הוא מוטיב לה והוא מפרק לה שמא תהא הברכה 'ברכה לבטלה', כי פעמים האדם עצמו בהמה הוא...

מעשה בבחור שמצבו הרוחני החל לרדת מעט והוצרך ל'שמירה גדולה' על ההלוך ילך שלו, ביום מן הימים ביקש הבחור מהגאון רבי שלום שבדרון (שהיה 'משגיח' שלו בישיבה) שיתיר לו ללכת למקום פלוני, מכיוון שמקום זה לא היה כל כך ראוי לפי מצבו של הבחור, אמר לו רבי שלום, אתיר לך ללכת שמה, אבל בתנאי אחד - שתענה לי על מה שאשאלך, הסכים הבחור, שאלו ר"ש 'איזו בריה עדיפה אדם או בהמה', הביט בו הבחור בפליאה וכי לזאת 'שאלה' ייקרא, פשיטא שעדיף האדם ע"פ הבהמה, כי הבט וראה היאך נראית הבהמה, היא רועה בשדה בין הזבלים, מעולם לא רחצה עצמה וכו' וכו', שאלו ר"ש במתק לשונו, מה אתה סח, הנה חיי הבהמה שלווים ושקטים, מעולם לא ניהלה הבהמה 'מחלוקת', ולעולם איננה זקוקה לקחת סממני רפואה, בכל אשר תלך יש לה מאכל ומשתה, לעומתה האדם, תמיד יחסר לו - מאכל ומשתה נקיים, כאן יריב עמו ראובן, ושם יפגע בו שמעון... עד שהחל הבחור להרהר ולהתלונן, אוי, אוי, מדוע אכן לא נבראתי כבהמה, אמר לו ר"ש מנע דמעה מפניך, כי אכן 'בהמה מושלמת אתה'...

באמת אמרו, כי בזה ניכר האדם כמה 'אדם' הוא, ואפרש שיחתי, הנה ידוע דבר המעשה שהיה להגה"ק הרבי ר' יהונתן אייבשיץ זי"ע וויכוח עם הכומרים האם אפשר לאלף וללמד 'בעל חי' להתנהג כאדם, דעת הכומרים הייתה שיש אפשרות ללמדם, ורבי יונתן התנגד לדעה זו, לאור וויכוח זה נקבע זמן ועת שבו יוכיחו הכומרים צדקת דרכם, באחד הימים שלפני אותו זמן הזמין הקב"ה שייכנס עכבר לתוכי 'קופסת הטאבק' של רבי יונתן תוך כדי עסקו בלימוד התורה, מבלי שרבי יונתן ישים לבו לכך. והנה בהגיע הזמן והעת הגיע רבי יונתן ולהבדיל עוד גוים רבים לסעודה שנערכה כיד המלך, ה'מחלקים' באותה סעודה היו 'קעצעלך' (חתולים) שלימדו אותם ביגיעה רבה להלך על שניים כבני אדם, גם לימדום להחזיק בידיהם (רגליהם הקדמיות) מגשים מלאים במאכל ומשקה, וכך הילכו החתולים וחילקו את המאכלים למסובים מתוך דרך ארץ באופן מעורר פליאה... באמצע הסעודה פתח רבי יונתן את קופסת הטבק להריח בה, והנה 'יצא העכבר' מבית האסורים והחל רץ ברחבי ההיכל, כראות החתולים ה'מלומדים' את העכבר שנוא נפשם, שכחו בין רגע את כל מה שלימדו אותם ביגיעה עצומה, עזבו הכל - הפילו מעל ידיהם את המגשים, הכלים נשברו המאכלים נמאסו... והחלו רצים בטירוף אחר העכבר הקטן, ובזה הוכיח הקב"ה את צדקת דבריו של רבי יונתן.

ולדין ייאמר, כי הנה אמרו חז"ל (עירובין סה:): 'אדם ניכר בכוסו ובכעסו', ובפשטות הכוונה שבג' הדברים הללו יוכר האדם עד כמה זכה וזיכך עצמו ותיקן מידותיו להתעלות מעל טבע בני אדם המושך אותו לכעוס ולזעום כשמכעיסים אותו, כיו"ב בכיסו ובכוסו יוכר האדם עד כמה עבד על מידותיו. אולם 'בדרך אחרת' אפשר לבאר, אדם ניכר - במה יוכר אם הוא אדם או בעל חי (קעצעלע), כשג' דברים הללו 'כוסו כיסו וכעסו' מתחילים לרקד ולרוץ ברחבי לבו, כאותו העכבר ש'השתחרר' והחל לרוץ ברחבי היכל הסעודה. בזאת תבחנו - אם ישכח מכל מה שלימדוהו, יעזוב את הכל ויתחיל לרדוף אחרי העכבר - כלומר, יתן למידותיו להשתולל הרי הוא כאותו קעצעלע (חתול) ששכח מהכל כשנגעו בו ב'נקודתו'... ואם לאו הרי זה אכן אדם ולא 'בעל חי'.

לד. כשדיברו פעם בימי הספירה עם הרה"ק רמ"ש מבאיאן זי"ע אודות איזה 'נסיעה' שעליו לערוך עם החסידים, נענה ואמר הנה כולנו נמצאים בזו העת ב'נסיעה' אחת - כי נוסעים אנחנו, כולנו יחדיו להר סיני לקראת מעמד קבלת התורה העומד להתרחש בו' סיון בזאת השנה... ויש בזה ללמד כי צריך לחיות בכל הימים האלו את עסק ההכנה לקראת יום קבלת התורה.

כל מה שהאדם זוכה יצרו אפי' שעה קלה וכו', כגון שחפץ לאכול ומאחר סעודתו עד לאחר שעה או פחות ועוסק בתורה באותה שעה וכו', וכן אם בולם פיו מלדבר דברים שלבו מתאוה מאד לדבר מענייני העולם, וכן בהרהורי מחשבתו אפי' במעט מזעיר דאתכפיא ס"א לתתא, אסתלק יקרא דקב"ה וקדושתו לעילא הרבה (מתעלה כבוד ה' וקדושתו למעלה למעלה), ומקדושה זו נמשכת קדושה עליונה על האדם למטה לסייעו סיוע רב ועצום לעבודתו ית'... ופירוש 'והתקדשתם' שתעשו עצמכם קדושים, כלומר אף שבאמת אינו קדוש ומובדל מס"א וכו' רק שכובש יצרו ומקדש עצמו. 'והייתם קדושים' - כלומר (הבטחה ולא ציווי) סופו להיות קדוש ומובדל באמת מהס"א, ע"י שמקדשים אותו הרבה מלמעלה ומסייעים אותו לגרשה מלבו מעט מעט, עכ"ל לח.

אדם מהבהמה', כי זו היא ההכנה לקבלת התורה להיחלץ מבחי' הבהמה שבנפשנו ל"ה.

בפרשתן (יא מד), והתקדשתם והייתם קדושים לו. כתב האור החיים הק' וז"ל, עוד ירצה והתקדשתם תעשו גדרים וסייגים לבל תטמאו, ובוה אני מבטיחכם שתהיו קדושים. ולעומת זה יזכור מה שכתב ה'כלי יקר' לרמזו בלשון הפסוק (יא מג) 'ולא תטמאו בהם ונטמאתם במ', וז"ל, ועל צד הרמז אמר ונטמאתם חסר אל"ף, לומר לך שיחידו של עולם ברוך הוא (האות אל"ף מרמזת על אלופו של עולם) סר ממנו ואין לו חלק בטומאתו, ומעשיו ירחקוהו'. שעל ידי שאינו נוהר לשמור על עצמו בקדושה וטהרה כראוי הרי הוא מרחיק מעליו את השראת השכינה.

הוסיף הרה"ק בעל ה'תניא' זי"ע (פרק ב) לבאר בזה"ל, ולא עוד אלא אפי' בדברים המותרים לגמרי'ו,

לה. והנה איתא בגמ' (מנחות סו.) 'אמר אביי מצוה למימני יומי ומצוה למימני שבועי', שמלבד המצוה לספור כל יום ולמנותו צריך גם לספור בסוף כל שבוע, וכמו שאומרים בספירת העומר 'שהם שבוע אחד, שהם שני שבועות', ואמרו לרמז בזה, כי בסוף כל שבוע צריך לעשות חשבון הנפש כמה התעלה והתרומם בימי השבוע שעבר. **לו.** איתא מהרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע, וז"ל, והתקדשתם והייתם קדושים, חז"ל אמרו (יומא לט.) אדם מקדש את עצמו מלמטה מקדשין אותו מלמעלה. התורה הבטיחה לכל אחד ואחד **והתקדשתם** - אם ירצה להתקדש, אז והייתם קדושים - יהיה קדוש ויעבור בכל הנסיונות.

עוד ידוע משמו על זה הפסוק 'והתקדשתם והייתם קדושים', שיש לנו ללמוד מדרכי השיכור, כי מתחילה ישתה מעט, ואח"כ עוד מעט, ועוד ועוד... עד שנכנס להקרא 'שיכור', כמו כן בענייני קדושה, תחילה יקיים 'והתקדשתם', מעט, ועוד קמעא, ועוד קצת, עדי שיגיע למדרגת הקדושה הראויה. **לז.** מעשה היה בסעודת הנישואין של אחד מבני הרה"ק ה'פחד יצחק' מבאיאן' זי"ע נתארכה הסעודה וכבר עלה עלות השחר ועדיין לא הגישו את הליפתן (קאמפאט) לקהל הסועדים, מכיוון שעלה עמוד השחר נשאלה השאלה האם מותר להגיש לפני הסועדים את הליפתן מאחר שכבר הגיע זמן התפילה, שלח הרבי לשאול את הגאון החסיד רבי דודיא אורטינבערג זצ"ל בעל ה'תהילה לדוד', בתוך כך נענה אחד האורחים מהמסובים בשולחן הרבי ואמר שאפשר לסמוך על המתירים, לשמע דבריו שנאמרו בהחלטה גמורה מבלי לשמוע חו"ד של הרב, נענה הרבי ואמר איזה פנים היה לנו באם היינו עושים כל אשר הותר לנו עשות.

מן הבאר

ויזכור את דברי הרה"ק ה'יסוד העבודה' זי"ע (יסוה"ע ח"ב פ"ט אות כד) לרמז בפסוק בפרשתן (י יט) ויאמר אהרן אל משה... הייטב בעיני ה', וישמע משה וייטב בעיניו, וביאר שכה אמר אהרן למשה, הן אמת כי על פי דין היה לי לאכול אבל מעלה נוספת יש בעבודת ה' והיא לא לחשוב רק האם מותר לי לאכול מאכל פלוני... ללכת למקום פלוני... לעשות מעשה פלוני... אלא בכל ענין יחשוב האם ייטבו הדברים בעיני ה'... וישמע משה מששמע משה רבינו את דבריו ויטב בעיניו דרך זו הוטבה בעיניו.

לח. ואל ירע לב האדם בראותו כי נשאר על עמדו ללחום יומם ולילה באותו מקום, דעל עבודת הקודש זו כתב ה'תניא' בתחילת דבריו (ס) 'לכן אל יפול לב אדם עליו ולא ירע לבבו מאד גם אם יהיה כן כל ימיו במלחמה זו כי אולי לכך נברא וזוהי עבודתו'.

באר הפרשה - פרשת שמיני

והייתם קדושים - אין קדושה כקדושת התורה

בפרשת (יא מד) 'והתקדשתם והייתם קדושים', הנה אין לך קדושה כקדושת התורה, והיא מעלה את האדם למקום הגבוה והנעלה ביותר, ומקדשת אותו בכל אבריו וחושיו להיות קודש קדשים לה' (עיי' רמב"ם סוף שמיטה ויובל). וכל העוסק בתורה הרי הוא כ'בהן גדול' הנכנס לפני ולפנים (ע"ז ג. לט).

נוראות כתב הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע (קובץ אגרות ח"א יג) 'האיש שזוכה לידיעת התורה, רצה לומר,

שהשכל הניתן בנפש כגרעין בגומת השדה התאחד עם החכמה והיו לבשר אחד, הוא הולך בין אנשים ונדמה לאדם הרואה לעיניו כבן אדם, אבל, באמת הוא

'מלאך' הגר עם בן תמותה, וחי חיי אצילות ומרומם על כל ברכה ותהילה'.

נמצינו למידים, שאף שהאדם אינו אלא 'נוף' גשמי, בשר ודם. מכל מקום באם יהגה רבות בתורה הקדושה עד שכל כולו יהיה רק תורה הקדושה ולימודה, הרי הוא 'מלאך אלוקים' פשוטו כמשמעו. כי אין שיעור ותכלית למעלות הרמות, בהם יוכל לזכות העוסק בתורה לשמה.

ובפרט הדברים אמורים בימים אלו לאחר 'חסל סידור פסח כהלכתו', כדמרגלא בפומיה של הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימינוב זי"ע שכל הרוצה שישאר

לט. כתב החזון איש (קובץ אגרות ח"א אגרת ג) עיקר הלימוד הוא התמידי והבלתי נפסק, בלימוד התמידי הוא סוד הקדושה וכו'. מן הראוי לחבל תחבולות איך לקנות את התמדת הלימוד, ולהתפלל על זה תמיד.

פעם דרש הגאון הגדול רבי נתן געשטעטנער זצ"ל לפני תלמידי ישיבה מפורסמת וחזיקם בענייני התמדת התורה, בתוך דבריו סיפר, זכורני ימים מקדם, כשלא היו ספרים מצויים לכל כהיום הזה, והנה בחור אחד שהיה מבני עניים הלך לבית עקד הספרים וביקש לקנות גמרא מסכת שבת, אלא שמיד נכזבה נפשו אחר שהמוכר ביקש בעדה סך עצום של עשרה דולר (הון עתק באותם הימים), הבחור שלא היה ברשותו אפילו כמחצית מהסכום החל סב על עקביו, אבל אז נענה אליו המוכר שברשותו מסכת שבת שחסרים בה כמה דפים (מפוזרים) ואותה הוא מוכן למכור לו בזול, שחק עליו הבחור, הרי דבר הבל ושטות הינך מדבר, כי למשל, חסרונה של דף כ' אינו חסרון של דף אחד בלבד אלא של כג' דפים, שהרי דף כ' הוא המחבר בין דף יט לדף כא, ובלעדי דף כ' לא יובנו דף יט ודף כא, נמצא שלא 'גמרא קרועה' בידך, אלא ספר שאינו גמרא כלל, ומכאן תלמד, לבחור שמתיישב ללמוד בשעה תשע בבוקר, לאחר כמחצית השעה מסיתו היצר לעמוד ממקומו, לגשת לבחור פלוני ולשוחח עמו על 'דברים העומדים ברומו של עולם', מה הרוויח היצר מכך, שאף מה שכבר 'קנה' הבחור במחצית השעה נשכח ממנו, והוא מאבד את ריכוז המוח לגבי ההמשך - כשחוזר על מקומו, וכאותה גמרא קרועה שגם הדפים שלפני ואחרי ה'קרועה' אינם כהוגן. עוד סיפר, שפעם בא אחד מתלמידי הגה"ק רבי עקיבא אייגער זי"ע לפני הרה"ק מקאצק זי"ע, ביקש ממנו הרה"ק שיגיד איזה הנהגת קודש של רבו הרעק"א, החל התלמיד לאמר בכה וכה, ולא הייתה נוחה דעתו של הרה"ק, עד שאמר התלמיד, בשעה שהתיישב רבי הרעק"א לעסוק בתורה, לא הוציא ראשו מהגמרא ממש כמה שעות רצופות, אורו פני ה'קאצקער', ואמר, זאת רציתי לשמוע, כי זה העיקר.

כתב הרה"ק רבי שמעלקא מניקלשבורג זי"ע (ב'הנהגות' שלו אות נב) וז"ל. בכל פעם יאמר באמצע הלימוד 'המאור שבה יחזירנו למוטב', ובכל פעם שהיצר מסיתו לסיים בענין ולקצר בלימוד מחמת עייפות או חסרון הבנתו או מחמת שיחת הילדים, יגער ביצר הרע, ויתגבר עליו מאד, וישבור טבעו וילמוד יותר מהרגלו, ובכח עד שייגע, ובה משבר הקליפות והחיצונים, ומכפרין לו אפילו על כריתות ומיתות ב"ד ומיתה בידי שמים, כי הלימוד בתנ"ך ומשנה וגמרא ופוסקים שהוא בכח ובקול ובנעימת הקול בלי שום מחשבה זרה ובנענוע הגוף מטהר ומצחצח הנשמה ומחדד השכל ומשבר הקליפות והחיצונים מכל וכל.

כתב הרה"ק ה'אבני נזר' זי"ע (שו"ת חו"מ צב) בזה הלשון, ודבר בריאות גופך, כאשר יהיה לימודך באופן הראוי בטח תהיה התורה רפאות לְשִׁרְךָ וְשִׁקוּי לְעִצְמוֹתֶיךָ (לשון הכתוב משלי ג ח).

פעם הגיש אחד מחסידי הרה"ק רבי יוחנן מראחמיסטריווקע זי"ע 'קוויטל' לפני רבו, בו כתב שמבקש 'ברכה והצלחה בכל העניינים', נענה לו הרה"ק דוד המלך היה 'הרבי' הגדול ביותר, והוא אמר (תהילים א ב-ג) 'כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה וגו' וכל אשר יעשה יצליח, והרי שהרוצה לזכות לברכה ולהצלחה בכל העניינים אין לו אלא לעסוק בתורה כי היא מקור הברכה.

קצר הפרשה - פרשת שמיני

אצלו אור המועד, עליו להתמיד לאחר המועדות בתורה
בחשק, והתורה הקדושה הלא היא הכלי המוכשר
להכיל את כל השפעות החג מיניה אזלינן.
יהי רצון מלפני אבינו שבשמים, שנזכה לעבדו כראוי, לעמוד
איתן בזמני החשיכה כאורה, ולשמירה עליונה מכל רע
באכילה ובדיבור, ובמהרה נראה בפעמי גואל, אבי"ר.

וספרתם לכם ממחרת השבת

מעשה בשני יידיים מנוער, אחד חכם ואחד טיפש, השנים עברו יחדיו את כל ימי נעוריהם, משבגרו נפרדו דרכיהם, החכם יצא לעולם הגדול ועשה חיל ב'עסקיו' והטיפש לא עשה מאומה ונשאר על מעמדו. פעם נפגשו השניים, ביקש הטיפש מהחכם, יידי מנוער, גלה נא לי סודך הכמוס עמך, במה העשרת כ"כ, אמר החכם, מפעם לפעם הנני נודד למרחקים שם הנני קונה 'סחורה' ומביאה הנה, ובכסף שאקבל כאן תמורת ה'סחורה' הנני מתפרנס ברווח. תמה הטיפש על מעשיו, וכי ל'חכם' אתה נחשב, וכי איזה רווח יש בזה - לקנות 'סחורה' במרחק תמורת מעות טבין ותקילין ולהביאה הנה למוכרה בעד מעות, הרי סוף דבר תשאר עם מה שהיה לך מעיקרא 'מעות' ללא סחורה, החל החכם להסביר, שקונה סחורה הרבה בזול ומוכר הכל קימעא קימעא ביוקר, וממילא נשארים בידו יותר מעות ממה שהיו בידו בתחילת הדרך וזהו שכרו. ועדיין לא נרגע הלה ברוחו, בהוסיפו להקשות, הרי יש לסוחר הוצאות הדרך, ועליו לישון במלון בעת שהותו ביריד וכיו"ב, נמצא שהכסף שהוא מרוויח כלה על הוצאות אחרות, ושוב חזרה הקושיא למקומה - מה רווח יש בכל טלטולי הדרכים, כיצד תתעשר, בלית ברירה הוציא העשיר החכם את פנקסו שבו נכתבו כל הוצאותיו והכנסותיו, והראה לו בפרוטרוט, כך וכך הוצאות היו לי, כך וכך הכנסות היו לי, ונמצא בשורה התחתונה רווח בסכום כך וכך... ויהי כאשר שמע מיודענו הטיפש את דבריו, הוסיף להקשות, אם כנים דברך, שהעיקר הוא מה שנכתב בשורה התחתונה, מדוע עליך להיטלטל בדרכים, ליסע למרחק מרחקים מביתך, קח נא את ה'פנקס' - כתוב בשורה התחתונה ככל אשר עולה ברצונך ל'הרוויח' והכל בא על מקומו בשלום, והנה אך למותר להסביר גודל טפשותו של אותו חסר דעה, שהרי מה יועיל אם ירשום בפנקסיו שרווחיו גבוהים יותר ממה שהם באמת, כי עצם הנייר אינו כי אם חספא בעלמא, וכל תכלית עבודתו היא שלפי האמת יהיו לו הכנסות והוצאות וכו' ובזה יתרבה ממונו באמת.

כיו"ב ממש הוא לענין הספירה, עלינו לזכור כל היום היכן הננו נמצאים - בימי ההכנה לקראת קבלת התורה, לעסוק בתורה ובתיקון המידות כל אחד באשר הוא, ואז יבוא בכל לילה לסכם בשורה התחתונה, הנה היום כך וכך לעומר, כבר התקרבותי עוד קצת לקראת 'הר סיני', אבל לא סגי לספור ספירת העומר בתפילת ערבית ברחימו ודחילו בקולות וברקים, ואילו במשך כל היום להסיח דעתו לגמרי מכל עבודת האדם בימים אלו. כי אין הנהגה זאת דומה אלא לאותו טיפש שבסכלותו טועה וחושב שאפשר לשנות התוצאות ע"י שמשנה את המספרים בשורה התחתונה - כשיספור בסוף היום 'היום כך וכך'... ואף שאין ללזל ח"ו בקיום המצווה כראוי, מיהו העיקר חסר מן הספר.

ישקו העדרים

ובהאי עניינא, הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע היה מרבה לספר שפעם נכנסו קבוצת בחורים ממצויני הישיבה אל הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע, ואמר להם, קינדערלעך, הרי אמרתם את ההגדה, והתחיל לחזור לפנייהם מלה במלה את הפסוק (יחזקאל שם ז) 'ותרבי ותגדלי ותבואי בעדי עדיים שדים נכוננו ושערך צמח ואת ערום ועריה', ולא הוסיף שום פירוש, אבל כוונתו הייתה ברורה וזועקת, 'ותרבי ותגדלי', הנכם גדלים וגדלים, ואחרי הכל מוצאים עצמם במציאות של 'ואת ערום ועריה', וכך שהה בשתיקה משך זמן ארוך ומדי פעם נאנח מאד, הבחורים עמדו שם וארכבותם דא לדא נקשן. ולאחר שעה ארוכה פתח שוב ואמר את המשך הפסוק, 'ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך ואומר לך בדמיך חי', והיתה כוונתו שרק ע"י שנאבק ביצרו ו'מתבוססת בדמיך', זה מביא לחיות דקדושה כי 'בדמיך חי'.

